

2 Historie péče o sluchově postižené

- pro vývoj péče o SP charakteristické neustálé hledání cesty k efektivnímu vzdělávání
- ve starověku měli SP velmi nízký sociální status determinovaný nesprávnými předsudky, rozdíl mezi neslyšícími od narození a ohluchlými
- antické Řecko – v důsledku neznalosti anatomie ucha vada sluchu spojována s neschopností artikulovat, porucha jazyka
- podle Aristotela jsou hluší méně vzdělavatelni než slepí – ovlivnil názor na vzdělávání SP do budoucna
- Platón upozorňuje na dorozumívání sluchově postižených mezi sebou – tzv. posunky
- středověk – obd. scholastiky – první pokusy vzdělávat SP, v důsledku plnění závazků církve – nemožnost odepřít křesťanské učení
- výchovu a vzdělávání SP zajišťovali mniši v kláštorech

Průkopníci vzdělávání neslyšících

Španělsko (16./17. století) – obd. preceptorátu (individuální výuka SP)

Pedro Ponce de Leon - mnich, indiv. výchova u dětí ve šlechtické rod. (de Velasco)

- závěť: „...učil jsem je mluvit, číst, psát, počítat, modlit se, přisluhovat při mši, vyznat vyznání víry a slovně se zpovídat...“

Juan Pablo Bonet - 1620 - první kniha o vyuč. neslyš., výstavba řeči probíhá za podpory písma, ve vyučování převládá prstová abeceda

Anglie (17. století)

John Wallis profesorem na univerzitě v Oxfordu, zakladatel vědecké fonetiky - popis hlásek

Francie (18. století)

Jacob Rodriguez Pereira vyvození mluvení: 12 až 15 měsíců, využití vibrací + cvičení zbytků sluchu + sluchová trubice, posunky pouze na začátku, jednoruční manuální abeceda (daktylogie)

Nizozemí (17./18. století)

Johann Conrad Amman - kniha „**Surdus loquens**“ Mluvící hluchý, byl logoped, učitel, vychází z písemné formy řeči, zabývá se fonetikou: hlásky dělí na samohl., polosamohl. a souhlásky, zabýval se též nápravou vad řeči, užití posunků považuje za přirozené, zdůrazňuje výhody hláskovací metody

Kolektivní vyučování - první ústavy

Charles Michel de l'Épée (Francie) - vystudoval práva, kněz, vzdělával chudé, předával vše nástupcům, r. 1769/70 založil **Pařížský ústav pro hluchoněmé**, metoda: **kompensace (sluch nahradit zrakem)**, **základem posunek**, cílem je mluvená řeč, cestou je písemná forma řeči + prstová abeceda

Další ústavy v Evropě:

- **Paříž** – 1770
- **Lipsko** – 1778
- **Vídeň** – 1779
- **Řím** – 1784
- **Praha** – 1786 (Pražský ústav pro „hluchoněmé“ byl pátým ústavem v Evropě, prvním ředitelem byl páter **Karel Berger**)

Samuel Heinicke (Německo) - působil především v Lipsku v ústavě pro neslyšící děti (zal. 1778, státní), v neslyšícím viděl především člověka, *člověk je odraz božství*, řeč je božského původu, artikulovaná řeč musí být znakem lidství i u neslyšícího člověka, proti l'Épéemu: **oko nemůže nahradit sluch**, chuťové vjemy náhradou za sluch (tekutiny-ocet, odvar z pelyňku), **odmítá posunek a písmo jako základnu**

1880: kongres v Miláně - spor zastánců **německé** (orální) a **francouzské metody** (využ. posunkovou řeč) - vítěz: „**artikulační metoda**“ (orální)

- odpůrci orální metody argumentují tím, že bez užití posunků a písma dochází k verbalismu a didaktickému materialismu

Poměry v českých zemích (18. – 19. století)

- **Petr Veselský** - jako první vyučoval česky (až od roku 1832 se začalo vyučovat česky), přítel K.H.Borovského, J.K.Tyla
- **Václav Frost** – přítel **F. M. Hilla**, spolupráce s ním měla přímý vliv na metodiku jeho práce, zachovává přirozenou posunkovou řeč, vývoj řeči u SP má probíhat přirozeně, beze skoků – „*Frostova kombinovaná metoda*“
- první české učebnice pro neslyšící–př. slabikář, čítanka, 3 sešity mluvnických cvičení-**Václav Koťátko**.
- **Karel Malý** – jeden z nejvýznam. českých učitelů neslyšících
- další ústavy pro SP založeny např. v Českých Budějovicích, Hradci Králové, Litoměřicích, Ivančicích...

Období 20. století

„**mateřská metoda**“ (Malischova metoda)

Constantin Malisch (učitel v Ratiboři) - mluvení je reflektologický proces (bezděčné), obsah je důležitější než forma, artikulační vyučování začíná celky (analytický postup)

- odborné publikace (A. Novák, M. Malý), snaha sjednotit práci v ústavech (osnovy z r. 1928)

Vývoj po roce 1945

Velká Británie

MŠ Manchester, rok 1920 – počátky rané péče, spolupráce s rodiči

- **Ewing** – ve 20. letech založil kliniku, od r. 1928 vyšetřováno pomocí audiometru, ve 30. letech se přecházelo na elektroakustické pomůcky.
- **G. Ewingová** – věnovala se rané péči SP dětí, prokázala, že děti potřebují sluchadla v co nejranějším věku, metoda *Listening – Reading – Speaking*.

Manželé Ewingovi publikovali řadu odborných knih, založili nový vědní obor – audiologie.

USA

- John Spencer Tracy -hollywoodský herec, měl neslyšícího syna, v r. 1943 založil v Los Angeles kliniku – bezplatné poradenské centrum pro rodiče SP dětí, vědecké středisko.

Tracyho korespondenční kurzy – byly přeloženy do 16 světových jazyků

Gallaudet College – ve Washingtonu

Nizozemí

- Antonius van Uden – ústav v Sint Michielsgestel, metoda soustavného vyučování mluvení ve věku od 3,5 let. Vychází se z rozhovoru matky s dítětem. Důležitá je „prevence hluchoty“ – zabránění ztráty zájmu o svět zvuků.

Konec 20. století

Orální metody ve vyučování SP

- unisenzorický přístup
- multisenzorický přístup

Totální komunikace: mluvení, odezírání, sluchová cvičení, posunky a daktylní znaky

Bilingvální přístup

1. jazyk: znaková řeč

2. jazyk: hlásková řeč (hlavně čtení + psaní)

Doporučená literatura:

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. a 2. díl.*

Praha: Septima, 1997, 1998.

POUL, J. *Nástin vývoje vyučování neslyšících.* Brno: Paido, 1996